

Stichting Vogelringstation Meijndel

Jaarverslag 2013

Vincent van der Spek
Maarten Verrips
Rinse van der Vliet

Foto voorblad: Draaihals, eerstejaars, Meijendel, Wassenaar, 24 augustus 2013

Spek, V van der, M Verrips & R van der Vliet (2014). Jaarverslag 2013 Stichting Vogelringstation Meijendel.

Dit is een uitgave van Stichting Vogelringstation Meijendel. De Stichting houdt zich bezig met de studie van in het wild levende vogels door middel van ringonderzoek in het duingebied Meijendel, Den Haag / Wassenaar.
© maart 2014.

Tekst (behalve CES en Nachtegalen)
Vincent van der Spek

Tekst (CES en Nachtegalen)
Maarten Verrips

Eindredactie
Vincent van der Spek en Rinse van der Vliet

Fotografie: Bosruiter blz. 20 © Rinse van der Vliet, Kleine Bonte Specht blz. 21 © Jan Vegelin, Sperwergrasmus blz. 25 © Mervyn Roos, overige foto's © Vincent van der Spek.

Stichting Vogelringstation Meijendel

Secretariaat:
Acaciastraat 212
2565 KJ Den Haag
t: 06 - 41 00 98 89
m: v.vanderspek@gmail.com

Giro: 1531203 t.n.v. Penningmeester Stichting Vogelringstation Meijendel te Den Haag

Actuele ringresultaten van VRS Meijendel zijn te vinden op www.trektellen.nl

Het ringwerk van stichting VRS Meijendel is mede mogelijk dankzij Dunea (sponsoring, terreinvergunningen, faciliteiten en groot onderhoud), Staatsbosbeheer (terreinvergunningen Bokjes; Westeinde), het Vogeltrekstation (ringvergunningen) en de Haagse Vogelbescherming (sponsoring).

Samenvatting

In 2013 bestond Stichting Vogelringstation Meijndel 50 jaar. Hoewel in Meijndel (Wassenaar/Den Haag, Zuid-Holland) al sinds 1927 op ringbanen wordt geringd, werd de huidige stichting in 1963 opgericht.

In totaal werden in Meijndel in 2013 op 79 dagen 4.589 vogels van 76 soorten geringd. Daarnaast waren er nog 388 terugvangsten. Daarmee was 2013 wat betreft het aantal vangsten een tamelijk mager jaar. Een extreem koud voorjaar (landelijk kwamen regelmatig berichten binnen van een slechte reproductie bij veel soorten) en een zeer nat najaar (geen vangweer) speelden ons parten. Veldleeuwerik, Koolmees, Pimpelmees en Kleine karekiet deden het nog redelijk, maar verder presteerden de 'bulksorten' Zwartkop, Roodborst, Nachtegaal, Graspieper, Tjiftjaf, Merel en Goudhaan matig tot zeer ondermaats.

Net als in voorgaande jaren draaiden we diverse standaardonderzoeken. In januari kon voor de vierde winter op rij geringd worden met sneeuw. Vooral Kramsvogels deden het opvallend goed. In het voorjaar was er het reguliere broedvogelonderzoek CES. Gezien het extreem koude voorjaar viel dat nog niet eens niet tegen. Het resultaat van het nachtegalenonderzoek in de zomer was het slechtste ooit. In een aardige augustusmaand werd een nieuwe soort voor de ringbaan gevangen: een Regenwulp. Ook de reguliere najaarsvangst viel, mede vanwege het weer, tegen. Het genetische onderzoek naar taxa van Tjiftjaffen werd uitgebreid naar de soorten Braamsluiper en Fitis. Dat leverde een Siberische Braamsluiper op, niet alleen een nieuwe (onder)soort voor ons, maar ook voor de provincie Zuid-Holland. Tijdens de andere activiteiten van VRS Meijndel in Wassenaar, Den Haag, Noordwijk en Leiden werden nog eens 21 vogels van vijf soorten geringd: geen van deze soorten werd dit jaar eveneens in Meijndel gevangen. Vooral de Wespendif was bijzonder: niet eerder is hier een nestjong van in Zuid-Holland geringd.

Afbeelding 1. Buizerd, tweede kalenderjaar, Meijndel, Wassenaar, 15 januari 2013

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Hoofdstuk 1 Algemene informatie	7
1.1 Geschiedenis van de ringstations in Meijendel	7
1.2 Leden in 2013	7
1.3 Vergunningverlening	7
1.4 Publicaties in 2013	7
1.5 Voorlichtingsactiviteiten	7
1.6 Dankwoord	8
Hoofdstuk 2 Methoden en weer	9
2.1 Methoden en onderzoeken	9
2.2 Het weer in 2013	9
Hoofdstuk 3 Resultaten	11
3.1 Inleiding resultaten	11
3.2 Wintervangsten in januari en februari	13
3.3 Constant Effort Sites (CES): broedseizoen 2013	14
3.4 Nachtegalenproject	17
3.5 Dispersie en najaarstrek	18
3.6 DNA-onderzoek	26
3.7 Vangsten buiten Meijendel	28
Hoofdstuk 4 Terugmeldingen	29
4.1 Eigen terugvangsten	29
4.2 Elders geringd, in Meijendel teruggevangen	30
4.3 In Meijendel geringd, elders teruggemeld	32
Hoofdstuk 5 Waarnemingen in en rondom de ringbaan	34
5.1 Vogelwaarnemingen	34
5.2 Overige waarnemingen	36
Hoofdstuk 6 Het vinkerswapen van VRS Dirk Hoos	38
Literatuur	40
Bijlage Totaal aantal vangsten per soort	41

Inleiding

In dit jaarverslag worden de inspanningen en resultaten van Stichting Vogelringstation Meijendel, Wassenaar (ZH) uit het jaar 2013 gepresenteerd.

2013 was bijzonder in die zin, dat de oprichting van de stichting 50 jaar geleden plaatsvond, toen lokale vangers de ringbaan overnamen van het Vogeltrekstation.

Na de inleidende pagina's worden de resultaten van de verschillende projecten van VRS Meijendel behandeld. Dat zijn achtereenvolgens:

- broedvogelonderzoek CES;
- dispersie van nachtegalen;
- dispersie/najaarstrek en wintervangsten
- DNA-onderzoek naar Tjiftjaffen, Fitissen en Braamsluipers
- vangsten buiten Meijendel.

Na deze resultaten volgt de lijst met terugmeldingen die het afgelopen jaar werd ontvangen, met daarin de eigen interessante terugmeldingen, de ringen van elders die in Meijendel werden gecontroleerd en de Meijendelse ringen die elders werden afgelezen. Daarna volgt de totaalijst van alle nieuw geringde vogels in 2013. Ook is er aandacht voor losse waarnemingen van vogels en andere opvallende waarnemingen op en rondom de ringbaan.

1. Algemene informatie

1.1 Geschiedenis van de ringstations in Meijndel

Het ringen in Meijndel, Wassenaar (Zuid-Holland) startte in 1927 met de oprichting van Ringstation Wassenaar: het eerste ringstation in Nederland. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de ringactiviteiten vanaf 1942 noodgedwongen gestaakt. Door de bouw van de Atlantikwall verdween deze ringbaan in zijn geheel; wederopbouw was na de oorlog op deze plek ook niet meer mogelijk. In de periode 1955-1962 was wat het huidige Centrum voor Vogeltrek en – demografie is (“Het Vogeltrekstation”) – destijds gevestigd in Leiden – actief op de huidige ringplek: ca. 700 meter noordelijker en 100 meter westelijker ten opzichte van de oude plek. In 1963 werd, na het verhuizen van het Vogeltrekstation (VT) naar Arnhem, Stichting Vogelringstation Meijndel opgericht: dit jaar dus vijftig jaar geleden. De vangmiddelen werden door het VT aan de kersverse stichting geschonken. Medio jaren '90 werd nog maar weinig actief geringd. Binnen de gebieden van beheerder Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (thans Dunea) werd eveneens door kleine clubs geringd aan de Wassenaarse Slag (VRS De Beer) en op Solleveld (VRS Van Engelen). Om de voortgang te bewaken besloot de beheerder, nadat De Beer ontmanteld moest worden wegens regeneratie van hun vanggebied, alle activiteiten te centreren op de huidige vangplek. Zo maakte de stichting in 2000 een herstart. De huidige activiteiten zijn daarvan het gevolg.

1.2 Leden in 2013

In 2013 bestond de ringgroep uit de ringvergunninghouders Wijnand Bleumink (voorzitter), Morrison Pot, Vincent van der Spek (secretaris), Maarten Verrips, Jan Vegelin en Rinse van der Vliet (penningmeester) en de medewerkers Kasper Hendriks, Peter Lina en Wouter van Pelt.

1.3 Vergunningverlening

De benodigde ringvergunningen worden op voorspraak van het Centrum voor Vogeltrek en – demografie (“Het Vogeltrekstation”) te Wageningen afgegeven door het Ministerie van Economische Zaken. De benodigde terreinvergunningen worden verstrekt door terreinbeheerders Dunea (Meijndel) en Staatsbosbeheer (Duivenvoordse Polder). In het kader van ons DNA-onderzoek volgden enkele ringers een door het Vogeltrekstation en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (ministerie van Economische Zaken) georganiseerde cursus voor de benodigde ontheffing op de Wet op de Dierproeven.

1.4 Publicaties in 2013

Wat betreft publicaties was het een rustig jaar. In 2013 verscheen uiteraard het jaarverslag van 2012 (van der Spek, Verrips, van der Vliet & Bleumink, 2013). In Hollands Duinen verschenen twee stukjes: een over de Struikrietzanger als nieuwe soort voor Zuid-Holland (van der Spek, 2013) en over Bosmeikevers op de ringbaan (van der Spek, 2013).

1.5 Voorlichtingsactiviteiten

Op 12 augustus ontvingen we 's middags een excursie van de Omgevingsdienst Haaglanden. Dit sloot aan op een excursie die zij hadden op het pompstation van Dunea. Dunea organiseerde op 28 september een publieksexkursie, het dispuut De Boomstaf werd op eveneens op 28 september ontvangen en VWG Meijndel bracht op 19 oktober een bezoek aan onze baan. Daarnaast ontvingen wij diverse losse gasten. Iedere drie jaar volgen Nederlandse ringers een verplichte certificeringsochtend om hun ringvergunning te verlengen. Op 21 september was VRS Meijndel gastheer van zo'n ochtend. Zoals in recente jaren traditie is geworden, was er een korte lezing over de resultaten op ringbaan van het voorafgaande jaar tijdens de voorjaarsvergadering van VWG Meijndel. Op de Zuid-Hollandse Vogelaarsdag op 21 juni hebben we op uitnodiging van Sovon Vogelonderzoek Nederland een lezing gegeven over onze activiteiten.

Afbeelding 2. René van Spronssen van Dunea maait het veld van onze ringlocatie, Meijndel, Wassenaar, augustus 2014.

1.6 Dankwoord

Wij zijn dank verschuldigd aan beheerder Dunea voor het afgeven van de terreinvergunningen en voor de financiële bijdrage; met name dank aan Hans Lucas en Arend de Looff. Arend, dank voor alles de afgelopen jaren! René van Spronssen maaide de baan voor ons. Staatsbosbeheer, met name Peter van Osch en Rutger Zeijpveld, danken wij voor de terreinvergunningen in de Duivenvoordse Polder. Adri Remeus wordt bedankt voor zowel de samenwerking in de Duivenvoordse Polder als voor zijn rol als voorzitter van VWG Meijndel. Tevens bedanken we Adri voor het opsporen en volgen van het nest van een Wespandief en het organiseren van toestemming voor het nestbezoek; Joost Valkenburg en Vincent de Niet hebben geweldig werk verricht bij het aanleggen van timers voor de geluidsinstallaties. Fantastisch mannen! Peter de Knijff bedanken we voor zijn inspanningen bij het analyseren van veermateriaal. Rob Jansson verzocht ons om een nestje Torenvalken te ringen. Het bestuur van de Haagse Vogelbescherming zijn wij zeer erkentelijk voor de geboden financiële steun. Oscar Verhoeven heeft ons wederom geholpen met de invoer van gegevens. Dat wordt zeer gewaardeerd. Kees van Eerde was zo vriendelijk ons een foto te schenken van een door Niko Tinbergen getekend vinkerswapen, een prachtig cadeau met historische waarde! Met diverse andere ringers, met name van VRS Van Lennep, VRS Amsterdamse Waterleidingduinen, VRS Castricum en de Ooijse Graaf werd regelmatig informatie uitgewisseld.

2. Methoden en het weer

2.1 Methoden: inspanning en onderzoeken

Onderzoeken

In Meijndel zijn vier projecten gedraaid: het gestandaardiseerde broedvogelonderzoek Constant Effort Sites (CES); het vangen van uitzwervende, jonge Nachtegalen; de najaarstrek/dispersie van overige vogels (incl. wintervangsten) en het onderzoek naar het voorkomen en de timing van taxa van Tjiftjaffen, Fitissen en Braamsluipers. In Meijndel wordt daarbij gebruik gemaakt van geluid (niet tijdens de CES), twee slagnetten (eveneens niet tijdens de CES) en (maximaal) 163 meter mistnet. Buiten Meijndel zijn onder de vlag van de stichting enkele dakbroedende meeuwenpullen geringd in Leiden en Den Haag, enkele roofvogelpullen in Noordwijk en Wassenaar en Bokjes in het kader van Retrapping Adults for Survival (RAS) in de Duivenvoordse Polder, Wassenaar. De methodieken staan in het desbetreffende hoofdstuk beschreven. De vangsten buiten Meijndel worden (kort) apart behandeld, maar komen niet terug in de jaartotalen, de tabellen enz.

Inspanning

In 2013 is in Meijndel op 79 dagen kortere of langere tijd geringd (tabel 1). Na een goede start in januari en een mooie reeks vangdagen van 20 augustus tot 30 augustus (voor het eerst dit millennium werd 11 dagen achtereen geringd) was de bezetting in het najaar zeer matig. Slechts elf dagen in september, acht in oktober en vier in november: zo weinig is er in de piekperiode nog nooit gevangen. Ongunstig weer had hierin een stevig aandeel: 2013 kende een van de natste herfstperiodes ooit (zie ook 2.2).

Tabel 1. Aantal ringdagen per maand in 2013

jan	febr	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	tot
11	1	-	3	2	7	12	19	11	8	4	1	79

rood= ringen door de beheerder niet toegestaan

blauw= alleen CES toegestaan

zwart= maanden waarin vrijwel zonder beperkingen geringd kan worden

2.2 Het weer in 2013

In het weekend van 12 en 13 januari daalde na een record aantal zachte winterdagen de temperatuur eindelijk onder het vriespunt. Op 14 en 15 januari viel vanuit het zuiden een stevig pak sneeuw, vooral langs de kust. Dikwijls heeft de Haagse regio landelijk de minste sneeuw, nu viel hier juist het meest: zo'n 30 cm. Het noordoosten van het land bleef aanvankelijk droog: pas op de 21^e viel hier ook sneeuw. Op 26 januari viel 's middags de dooi flink in: binnen een dag was het plots +6 °C. Na een wisselvallige periode viel op 10 februari weer lichte vorst in, gepaard met lichte sneeuw. Dat duurde tot 14 februari. Daarna volgde een periode met stabiel, prettig winterweer: fris, maar met temperaturen boven nul. Al met al was het een iets koudere winter dan gemiddeld, met een bovengemiddelde hoeveelheid sneeuw (bron: www.knmi.nl). In de eerste week van maart werden temperatuurrecords geboekt. Het was heerlijk zonnig, warm lenteweert met oostenwind met langs de kust temperaturen tot wel 16°C. Een week later vroom het echter weer, met op de 12^e zelfs grote hoeveelheden sneeuw in het zuiden van het land. En de rest van het voorjaar bleef het koud, met veelal noordelijke wind, die af en toe naar een (stevige) westelijke stroming draaide. Begin april werd op sommige plekken in het land nog geschaatst, een zeldzaam verschijnsel. Uiteindelijk werd 2013 het koudste voorjaar sinds 1970. Overall in het land klonken op internetfora klachten over een slecht broedseizoen, bij zangvogels en niet-zangvogels, van insecteneters tot viseters, met name bij de vroege broeders. In mei en in de eerste helft van juni waaide het vaak stevig en regende het vaak. Het was al met al ingewikkeld om de CES te draaien en diverse keren moest een gemiste beurt in de daarop volgende periode ingehaald worden. Medio juni verbeterde het weer en in juli werd het regelrecht heerlijk zomer weer, met daarbij de eerste hittegolf in zes jaar. De wind was aanvankelijk

noordelijk, maar kreeg naarmate de zomer vorderde steeds vaker een oostelijke component. Al met al was het pas de eerste langdurige periode met behoorlijk stabiel weer in 2013. Tot begin september was het regelmatig uitstekend weer om te vangen. Pas daarna diende zich weer een lange storing aan, met een stevige westelijke stroming een heel veel regen: er kon nauwelijks geringd worden. Sterker nog, de najaarsmaanden september, oktober en november waren zelden zó nat: de herfst van 2013 haalde de top vijf van natste najaren in ruim een eeuw (bron: knmi.nl). In de laatste decade van september sloeg het weer om en was het tot in de eerste decade van oktober veelal zonnig, met oostenwind. Ideaal? Nou, het was oost 5 vaak zelfs 6 Bft, dus ongekend hard. Uiteindelijk ging oktober de boeken in als een zeer zachte maand, met heel veel regen (bron: weeronline.nl). Zowel op 4 als op 22 oktober werd het meer dan 20 °C! Daarnaast was er regelmatig storm. November was niet veel beter. Al met al waren droge dagen met weinig wind dit najaar zeldzaam.

Afbeelding 3. De ringbaan in de sneeuw, Meijendel, Wassenaar, 16 januari 2013.

3. Resultaten

3.1.1 Inleiding

In totaal werden in Meijndel 4.589 exemplaren van 76 soorten geringd. Daarnaast waren er nog 388 terugvangsten. Daarmee was 2013 wat betreft het aantal vangsten tamelijk mager en wat betreft diversiteit redelijk. Het is dat we in januari dankzij sneeuwval nog een uitstekende start hadden (met 700 vangsten in 11 dagen tijd), anders was het jaartotaal ronduit bedroevend geweest. Het totaal aantal vangsten per soort in 2013, plus het gesommeerde aantal vangsten per soort voor de periode 2000-2012 is weergegeven in bijlage 1.

Afbeelding 4. Regenwulp, adult, Meijndel, Wassenaar, 7 augustus 2013: de eerste in de ringgeschiedenis van het gebied, die teruggaat tot 1927.

Buiten Meijndel werden onder de vlag van de stichting nog eens 21 vogels van vijf soorten geringd. Geen van deze soorten werd ook in Meijndel gevangen. In dit verslag gaat het in de tekst en de tabellen in principe alleen om vogels geringd in Meijndel, tenzij expliciet is aangegeven dat het vangsten van elders betreft. De vangsten buiten Meijndel worden kort apart behandeld, maar komen niet terug in de jaartotalen, de tabellen enz. Enkele relatief vaak gevangen soorten op ringbanen elders langs de kust ontbreken overigens nog altijd op onze lijst. Met name Bontbekplevier en Grauwe Vliegenvanger springen in het oog. Beide soorten zijn ook al vaker op de baan waargenomen. Zoals in de meeste jaren ontbraken ook dit jaar enkele soorten die normaliter zelden gemist worden. Ransuil (wel waargenomen) begint inmiddels structureel te ontbreken. De laatste vangsten dateren alweer uit 2009. Voor die tijd was het (vrijwel) een jaarlijkse gast. Ook opvallend: er werd voor het tweede jaar op rij niet één Waterhoen gevangen. Andere ontbrekende soorten betroffen o.a. Oeverloper, Waterpieper, Oeverpieper, Groene Specht en Bladkoning (opvallend, aangezien er in Nederland een stevige influx was).

De CES was redelijk en dat was gezien het steenkoude voorjaar eigenlijk opmerkelijk. Hoewel er regelmatig leuke soorten werden geringd, viel de zomer wat betreft aantallen gemiddeld genomen

tegen, al deden enkele soorten het juist weer uitstekend, zoals Bosrietzanger en Fitis. Natuurlijk was niet alles kommer en kwel! Hetzelfde gold voor het najaar: dat viel bar tegen, maar bijvoorbeeld Veldleeuwerik deed het prima, met name dankzij twee goede nachten. Ook waren er voor het eerst sinds jaren weer wat Grote Barmsijzen en Baardmannetjes. In totaal acht of negen soorten (afhankelijk van de taxonomie) deden het beter dan ooit (zie 3.1.3).

Van de deze eeuw meest in Meijendel gevangen soorten deden Kleine Karekiet, de twee mezen en Veldleeuwerik het nog redelijk, de overige soorten deden het in 2013 ronduit slecht. Veldleeuwerik passeert Merel op de lijst, verder zijn er geen verschuivingen. In percentage van het aantal vangsten blijft de top tien van algemeenste soorten tweederde van het totaal aantal vangsten uitmaken.

Tabel 2. De tien meest geringde vogelsoorten in Meijendel 2000-2013

soort	aantal	% totaal
Zwartkop	10810	18%
Kleine Karekiet	6412	11%
Roodborst	4276	7%
Koolmees	3407	6%
Pimpelmees	3164	5%
Graspieper	2798	5%
Tjiftjaf*	2595	4%
Veldleeuwerik	2357	4%
Merel	2198	4%
Goudhaantje	2018	3%
totaal	40035	67%

* incl. Siberische Tjiftjaf

3.1.2 Terugmeldingen

De terugmeldingen die in 2013 werden ontvangen, zijn uitgebreid verwerkt in hoofdstuk 4. Enkele opvallende meldingen staan hier vermeld. Was een Finse ring vorig jaar nog een noviteit, dit jaar werd wederom een Stormmeeuw met Helsinki-metaal gevangen. Hoewel ze allemaal vlak daarvoor geringd waren door Nederlandse collega's, waren de terugvangsten van Kramsvogels voor ons een primeur. Tussen 22 en 26 januari ging het om liefst 14 exemplaren. Daarnaast werden nog vijf van onze vogels elders teruggemeld, waaronder één in het najaar uit Frankrijk. Ook de terugvangst van een Wulp was een primeur. De vogel bleek een dag eerder in Bloemendaal geringd. Een dood gevonden Waterral in Frankrijk was onze eerste terugmelding van die soort uit dat land. Op 21 augustus vingen we een Kleine Karekiet met een Deense ring. Eerder werden wel Kleine Karekieten van ons terug gevangen in Denemarken, maar dit was bij deze soort onze eerste Deense ring. Leuk was dat een Bonte Strandloper die in februari 2012 met vorst werd gevangen, in december 2013 in Friesland werd teruggevangen. Op 2 oktober werd voor het eerst een buitenlandse Zanglijster gevangen: een Zweed. In november 2013 werd ons eerste Bokje teruggemeld en wel uit Frankrijk.

3.1.3 Jaarrecords

In totaal boekten, gerekend vanaf de herstart van het VRS in 2000, acht of zelfs negen soorten (Siberische Tjiftjaf wordt tegenwoordig ook wel als aparte soort beschouwd) een jaarrecord wat betreft het aantal nieuwe vangsten: Kwartel (9; was 6 in 2011); Kleine Bonte Specht (4; was 3 in 2010), Draaihals (5; was 4 in 2003), Kramsvogel (665; was 103 in 2010), Grote Karekiet (2, was 1 in meerdere jaren), Bosrietzanger (43; was 38 in 2012), Snor (4; was 2 in meerdere jaren), Fitis (160; was 149 in 2005) en Siberische Tjiftjaf (5; was 2 in meerdere jaren).

Afbeelding 5. Kramsvogels naast de ringhut tijdens spectaculaire sneeuwtrek, Meijndel, Wassenaar, 17 januari 2013. Een recordaantal van 665 exemplaren werd geringd.

3.1.4 Nieuwe soorten

Er zijn, afhankelijk van de taxonomie die gevolgd wordt, één of twee nieuwe soorten voor het ringstation gevangen: Regenwulp (7 augustus) en Siberische Braamsluiper. Recente DNA-studies kunnen zo geïnterpreteerd worden dat Siberische Braamsluiper als aparte soort wordt beschouwd in plaats van als ondersoort van Braamsluiper. Zowel Regenwulp als Siberische Braamsluiper waren ook nooit door de voorgangers van VRS Meijndel geringd. Een (bewezen) Siberische Braamsluiper was zelfs een primeur voor de provincie.

3.2 Wintervangsten in januari en februari

Zo wacht je jaren op sneeuw- en vorsttrek, zo gebeurt het vier winters achtereen. Een flink pak sneeuw (25-30 cm) dat laat in de middag van 14 januari viel, bleef door de ingevallen vorst lang liggen. In de middag van 20 januari sneeuwde het nogmaals. Tussen de 15^e en de 25^e werd tien maal geringd en in februari na wat nieuwe sneeuw nog eenmaal, waarbij een aantal van 696 vogels werd geringd en er nog eens 46 vogels werden teruggevangen, waaronder 17 exemplaren die elders waren geringd.

De periode stond met name in het teken van de **Kramsvogel**: in totaal werden er liefst 663 geringd, een verplettering van het jaarrecord van 103 exemplaren uit 2010. Sterker nog, het betekende bijna een verdrievoudiging van het aantal vangsten in de twaalf jaar daarvoor! Ze maakten daarmee ruim 95% van de nieuwe vangsten deze periode uit. Niet eerder vingen we Kramsvogels met vreemde ringen, maar deze periode telde er liefst 14: twee van VRS Castricum en 12 van VRS Van Lennep (Bloemendaal). Het oude dagrecord van 33 werd liefst zesmaal gebroken en dat terwijl er op enkele goede dagen slechts een halve dag geringd werd en een eenmaal zelfs niet (op de 21^e). Er waren excellente dagen op 22 (216 nieuw en zes terug, waarvan vier niet van ons) en 23 januari (153 nieuw en acht terug, waarvan vijf niet van ons).

Op de 17^e werden twee **Grote Lijsters** gevangen, ook al een dagrecord. De laatste vangst van deze soort dateerde van januari 2010. De eerste **Buizerd** sinds 2010 werd op de 16^e geringd. Er werden in deze periode vier verschillende, reeds geringde **Gaaien** teruggevangen. Twee daarvan waren ouder dan vijf jaar. Later in het jaar zouden nog twee Gaaien geringd worden. In tegenstelling tot de vorige twee sneeuwperiodes (februari 2012; december 2010) waren er maar weinig **Stormmeeuwen**. Ondanks herhaaldelijke pogingen werden er maar 15 gevangen, waaronder een 3^e kalenderjaar met een *Helsinki-ring* op 22 januari. **Steltlopers** en **Veldleeuweriken** lieten het behoorlijk afweten. Van de laatstgenoemde soort werden er slechts zeven gevangen. Daarbij bevond zich een terugvangst van een eerder op die dag door VRS Van Lennep geringde vogel. Op 20 januari kwamen wel twee **Wulpen** binnen (en ontsnapten er nog eens twee door een technische mankement) en op de 22^e was er een terugvangst van een vogel die een dag eerder door VRS Van Lennep was geringd.

Afbeelding 6. Rug- en schouderveren van een Wulp, Meijndel, Wassenaar, 22 januari 2013.

3.3 Constant Effort Sites: broedvogelonderzoek

door Maarten Verrips

Het CES-project werd gedraaid tussen 21 april en 21 juli en omvatte elf vangochtenden. Het project richt zich op de plaatstrouw en de reproductie van lokale broedvogels. Dit Europese onderzoek vindt plaats met een vaste methodiek, met onder andere een standaard netopstelling en een vastgestelde vangtijd (een half uur voor tot zes uur na zonsopgang). Om 'vervuiling' van de gegevens te voorkomen, worden geen lokmiddelen zoals geluid of voer gebruikt.

In totaal werden 112 volwassen (broed)vogels geringd en 29 exemplaren gecontroleerd. Daarnaast werden 180 eerstejaars vogels geringd. Het aantal vangsten van adulte vogels is vergelijkbaar met de vijf voorgaande jaren (2008-2012), het langjarig gemiddelde is 111. Het aantal eerstejaars vogels ligt echter onder het langjarig gemiddelde van 222. Met betrekking tot reproductie was het derhalve een

matig broedseizoen. Uit het hele land kwamen op fora berichten binnen van slechte broedresultaten van allerlei soort(groep)en. Ook begonnen veel soorten later dan anders aan het broedproces. Een direct verband met het zeer lang aanhoudende, koude (en later natte) voorjaar ligt voor de hand. In tabel 3 staan de resultaten van dit jaar weergegeven.

Tabel 3. CES-resultaten 2013	controles uit										totaal	
	2012		2011		2010		2009		N1	1K		
Kleine bonte specht		1								1		
Winterkoning		4		1						5		
Grote bonte specht	1									1		
Heggemus	3	6	3	1	1					7	6	
Roodborst	1	4								1	4	
Gekraagde Roodstaart	1	8										
Nachtegaal	9	5			2							
Merel	2	1	1						1	4	1	
Zanglijster	1	1								1	1	
Rietzanger	1									1		
Bosrietzanger	5									5		
Kleine Karekiet	8	1	1							10	1	
Braamsluiper	9	4								9	4	
Grasmus	13	14	4	1		1				18	14	
Zwartkop	8	5								9	5	
Tuinfluiters	4								1	4		
Tjiftjaf	10	15						1		11	15	
Fitis	12	22	2		2			1		17	22	
Staartmees	6									6		
Glanskop		4									4	
Pimpelmees	4	26								4	26	
Koolmees	8	50					1	2		1	10	50
Boomkruiper		1		1*						1	1	
Vlaamse gaai	1	1								1	1	
Vink	1									1		
Rietgors	2									2		
Sprinkhaanzanger	2	1								2	1	
Spreeuw		6									6	

*) de boomkruiper werd geringd als volgroeid. Na de postjuvenile rui zijn boomkruipers niet meer op leeftijd te brengen.

De **Kleine Bonte Specht** broedde volgens informatie van de Vogelwerkgroep Meijndel in 2013 (mededeling Kees de Vries) in een plot dat aan ons onderzoeksterrein grenst. Behalve het ene jong dat in de CES-periode werd geringd, vingen we op dagen dat het CES-project niet werd gedraaid nóg twee jongen en een adult mannetje. We gaan er vanuit dat alle gevangen vogels betrekking hebben op dit broedgeval.

De **Winterkoning** was schaars in 2013. Deze soort is gevoelig voor strenge, sneeuwrijke winters en een verband met de omstandigheden in januari 2013 lijkt dan ook waarschijnlijk. Niettemin blijkt minimaal één in 2012 geringd jong deze periode te hebben overleefd (controle op 12 mei 2013).

Afbeelding 7. Geringd vrouwtje Gekraagde Roodstaart met voer, Meijndel, Wassenaar, 29 juni 2013.

Van de **Gekraagde Roodstaart** vond in 2013 een broedgeval plaats waarvan het nest gelokaliseerd werd. Bij dit nest namen we één geringde adulte vogel (het vrouwtje) waar. Van de acht eerstejaars vogels op de lijst zijn er vier als nestjong in dit nest geringd.

Afbeelding 8. Gekraagde Roodstaart, pulli, Meijndel, Wassenaar, 29 juni 2013.

De **Bosrietzanger** was blijkens de tabel zeker broedvogel in 2013, maar de eventuele jongen van deze soort vliegen zo laat uit dat ze pas na onze CES-periode worden gevangen.

Er waren weinig oude bekenden onder de broedende **Kleine Karekieten** in 2013, maar de op 31 mei 2008 als adult geringde vogel die op 6 juli werd teruggevangen was bijzonder: deze was bij de controle dus minstens zes jaar oud.

De stand van de **Grasmus** was in 2013 goed, met negen of tien territoria op of rond ons vangterrein, maar het broedsucces viel tegen. Er werden slechts 14 jonge vogels gevangen.

De in 2013 gecontroleerde **Zwartkop** werd in augustus 2009 als eerstejaars mannetje geringd en pas op de laatste CES ochtend (21 juli) voor het eerst afgelezen.

Fitis lijkt te profiteren van het onderhoudswerk aan de begroeiing dat de laatste jaren met toestemming van en deels door Dunea is uitgevoerd, al is niet duidelijk of het aantal vogels nu is toegenomen, of dat de vangkans is vergroot. Sinds we dit systematisch aanpakken is het aantal geringde adulten en vooral het aantal plaatstrouwe broedvogels gestegen. Opvallend is wel dat deze meestentijds niet aantoonbaar uit de plaatselijke populatie afkomstig zijn: slechts één van de vijf gecontroleerde vogels werd eerder als eerstejaars geringd. Opmerkelijk is ook dat alle Fitissen uit de tabel die in 2010 en 2011 werden geringd en in 2013 werden gecontroleerd, ook in eerdere broedseizoenen werden gecontroleerd als broedvogel. Eenmaal gevestigd als broedvogel blijkt de soort dus vaak trouw aan de broedplaats.

Van de **Koolmees** werden de jongen uit twee op ons onderzoeksterrein aanwezige nesten geringd: in beide nestkasten bevonden zich zes jongen die bij de eerstejaars vangsten op de lijst zijn opgenomen. Twee nesten met zes jongen (en geen niet-uitgekomen eieren) is mager: vaak komt het dubbele aantal jongen uit een nest. Opmerkelijk: de gecontroleerde vogel die geringd was in 2009 werd dit jaar pas voor de eerste keer teruggevangen.

De beide gecontroleerde merels werden buiten het broedseizoen geringd en één van hen werd ook gecontroleerd tijdens de sneeuwvangsten in januari dit jaar.

3.4 Nachtegalen

Het nachtegalenproject richt zich op de dispersie van Nachtegalen na het broedseizoen. In de periode 15 juli tot 15 augustus worden vanaf twee uur voor zonsopkomst vogels met geluid gelokt. Tabel 4 geeft de resultaten van dit jaar weer.

Tabel 4. Aantallen gevangen nachtegalen per dag in juli en augustus 2013

juli							augustus								
15	16	21	22	23	26	27	1	2	4	7	10	14	17	20	21
0	1	8	2	3	1	0	2	2	5	2	1	1	2	5	1

Afbeelding 9. Nachtegaal, juveniel, Meijendel, Wassenaar, 7 juli 2013.

Het totaal bedraagt 36 exemplaren en dit is, zeker in vergelijking met de aantallen tussen 2001 en 2008, bijzonder laag. Sinds het topjaar 2008 lopen de aantallen terug. Het aantal van 2013 was eenmaal nog lager, in 2010.

2008	195
2009	105
2010	34
2011	82
2012	54
2013	36

Omdat uit onze CES-cijfers geen afname van het aantal broedende Nachtegalen blijkt en ook onze collega's van de kuststations in Noord Holland een sterke terugloop in de gevangen aantallen na het broedseizoen constateren, kan het zijn dat de Nachtegaal het dispersie- en/of het trekgedrag de laatste jaren heeft gewijzigd. Hans Schekkerman stelde in 'Levering en Keijl (2008)' al een vervroegde wegtrek vast van Nachtegalen in Castricum. Een nadere analyse van alle resultaten langs de kust achten wij dan ook gewenst.

3.5 Dispersie en najaarstrek

Vanaf 1 juli werd gewerkt met geluid (mits niet conflicterend met de CES-methodiek). Na de laatste CES-beurt eind juli lag de focus volledig op de najaarstrek. De resultaten worden hieronder besproken. Soorten waarover weinig bijzonderheden te melden zijn, worden niet behandeld. Tevens zijn in dit hoofdstuk enkele voorjaarsvangsten die niet onder de CES vallen opgenomen.

Afbeelding 10. Kwartel, eerstejaars vrouwtje, Meijendel, Wassenaar, 22 augustus 2013

Rallen en hoenders

Sinds het in 2011 in het voorjaar toegestaan is om nachtvangsten te doen, is gunstig vangweer zeldzaam. Ook dit voorjaar werden maar twee pogingen ondernomen om **Kwartels** te ringen: op 7 juni werden er twee gevangen, op 18 juni één. Nachtelijke activiteiten in het najaar leverden er meer op, met vangsten op 7, 14 (drie), 22 (ons eerste vrouwtje) en 26 augustus. Tijdens de eerste pogingen om **Porseleinhoen** te vangen was het direct raak: op zowel 2 als 7 augustus werden er drie geringd (op de laatste dag wist een vierde te ontkomen), een evenaring van het dagrecord. Tot 26 augustus werden er nog eens drie geringd, resulterend in een jaartotaal van negen. Tussen 2 augustus en 8 november werd het magere aantal van 36 **Waterrallen** geringd.

steltlopers tot spechten

Tussen 10 juli en 7 augustus werden negen **Witgatten** geringd. Eén vogel die niet gevangen werd, verdient een eervolle vermelding: dit exemplaar landde op 21 juli op de trap pal naast de deur van de ringhut, op nog geen twee meter van de bediener van het slagnet. **Groenpootruiter**, die vorig jaar ontbrak op de jaarlijst, gaf act de présence op 21 juli en 20 augustus en een juveniele **Bosruiter** (de tweede ooit, de eerste werd in 2012 geringd) werd op 3 augustus gevangen. Een betere geluidsopname van **Watersnip** (met dank aan Lars Buckx van VRS Van Lennep) bracht resultaat. Er waren vangsten op 22 en 24 augustus (twee), de eerste exemplaren sinds 2010. Op 7 augustus zorgde een adulte **Regenwulp** voor veel vreugde: het was de eerste in de ringgeschiedenis van Meijendel (sinds 1927) en daarmee dus ook de eerste voor de stichting (sinds 1963). **Goudplevieren** landden regelmatig op de baan, maar alleen op 29 augustus was dat ook óp in plaats van *naast* het slagnet. Bontbekplevier blijft de slechte gewoonte hebben om niet verder te komen dan de netrand: de soort wacht nog altijd op de eerste Meijendelse ring. Een zomerse **Stormmeeuw** landde op 17 augustus op de slag.

Afbeelding 11. Goudplevier, juveniel, pal achter het net van de slag, Meijendel, Wassenaar, 29 augustus 2013

Afbeelding 12. Bosruiter, juveniel, Meijendel, Wassenaar, 3 augustus 2013

Dit jaar werden drie **Grote Bonte Spechten** geringd. Twee schaarser geachte familieleden waren daarmee beter vertegenwoordigd dan de algemeenste soort in Nederland én Meijendel. **Kleine Bonte Specht** bracht succesvol jongen groot rondom de ringbaan. Ze werden zeer regelmatig

waargenomen, maar we merkten het ook aan de vangsten met exemplaren op 6, 16 (twee) en 23 juli. Het waren allemaal mannetjes, drie juveniele en een adulte vogel. Daarmee boekte de soort een jaarrecord (was drie in 2010). In de laatste decade van augustus was er een enorme influx van **Draaihalzen** in Nederland. Hoewel de aantallen van ringplekken in Noord-Holland (vooral Van Lennep, Bloemendaal) niet gehaald werden, beleefden we een uitstekend jaar. Tussen 20 en 27 augustus werden er vijf geringd. Tweemaal vingen we een eigen vogel terug: dat was in Meijndel nog niet eerder gebeurd.

Afbeelding 13. Kleine Bonte Specht, adult mannetje, Meijndel, Wassenaar, 16 juli 2013

Eerstejaars **IJsvogels** werden geringd op 15 en 17 (twee) juli en op 26 september en daarmee was het een prima jaar voor de soort. Bijzonder was de reeds geringde **Gierzwaluw** die op 15 juli in een mistnet hing. Deze vogel was door ons op 5 juli 2011 geringd en werd ook op 30 mei 2012 al eens gecontroleerd. Het juli-totaal voor de Gierzwaluw lag op 13, weer ietsje meer dan het slechte 2012. Het beste jaar blijft 2011, met 30.

Er waren twee uitstekende nachten voor trek van **Veldleeuweriken**. In de nacht van 18 op 19 oktober hingen er 101 in de netten en in de nacht van 24 op 25 oktober werden er 178 geringd. Dit was onze op één na beste nacht ooit, na een record van 226 op 30 oktober 2008. **Boomleeuwerik** daarentegen deed het slecht, met slechts twee vangsten. **Graspiepers** (143) en **Grote Gele Kwikstaarten** (16) werden in kleine aantallen geringd. Op 28 september was er nog een terugvangst van een Graspieper met Noorse ring (zie ook 4.2). De enige **Witte Kwikstaart** werd op 23 augustus geringd.

De juveniele **Roodborsttapuiten** op 20 augustus en 22 september waren pas de zevende en achtste dit millennium. **Paapjes** werden gevangen op 23 en 27 augustus. Lijsters deden het zonder uitzondering slecht. **Koperwieken** en **Merels** bereikten hun laagste aantallen in ruim tien jaar. De enige **Blauwborst** van het jaar, een juveniel, werd op 7 augustus geringd. Het is duidelijk dat het habitat op onze baan niet geschikt is voor de soort, maar het blijft een raadsel waarom ze zó schaars zijn. De laatste **Nachtegaal** van het jaar werd op 6 september geringd. **Gekraagde Roodstaart** deed het met 30 nieuwe vangsten prima. Zoals gewoonlijk werden ze in een groot deel van het jaar gevangen: de eerste werd op 28 april tijdens de CES geringd, de laatste op 25 september.

Spotvogels tot gorzen

Het duurde even voordat de eerste **Spotvogel** werd gevangen, maar uiteindelijk werden op 20 en 25 augustus toch nog exemplaren geringd. Een **Grote Karekiet**, onze eerste adulte, werd op 23 juli gevangen, gevolgd door een eerstejaars op 7 augustus. Daarmee werden er voor het eerst meer dan één in een jaar geringd. Ondanks het beperkte aantal van zeven vangsten laten de ringdata van deze eeuw mooi de spreiding in de doortrektijd zien. Zie tabel 5.

Afbeelding 14. Grote Karekiet, Meijendel, Wassenaar, adult, 23 juli 2013, 7 augustus 2013.

Tabel 5. Vangdata Grote Karekiet VRS Meijendel

23 juli 2012 (1 ^e kj)
23 juli 2013 (ad)
7 augustus 2013 (1 ^e kj)
8 augustus 2007 (1e kj)
21 augustus 2004 (1 ^e kj)
31 augustus 2008 (1 ^e kj)
11 september 2006 (1 ^e kj)

Onze eerste vangst, de vogel van 21 augustus 2004, werd overigens twee dagen later in Willebroek, Antwerpen (B) gecontroleerd.

Grote aantallen **Kleine Karekieten** ontbraken. Het was dat er in augustus op zoveel dagen geringd werd, anders was het niet gelukt om er met 527 vangsten in elk geval nog een gemiddeld jaar van te maken. Op de beste dag bleef de teller op slechts 52 steken. Op 22 augustus werd een eerstejaars met een Deense ring gecontroleerd: niet eerder vingen we een Deense karekiet. Eerdere Deense ringen sinds 2000 werden gedragen door een Grote Gele Kwikstaart (2007) en een Grasmus (2012). Overigens zijn wel enkele van onze Kleine Karekieten uit Denemarken teruggemeld. Naast deze vogel vingen we de gebruikelijke vreemde Nederlanders en een enkele Belg terug. **Bosrietzanger** deed het in tegenstelling tot de vorige soort met 44 vangsten uitstekend: een verbetering van het record uit 2012 (was 38). Hier speelt ongetwijfeld mee dat er veel vaker geluid is gedraaid dan in eerdere jaren.

Afbeelding 15 –17. *Waterrietzanger*, adult, Meijndel, Wassenaar, 7 augustus 2013. Op de bovenste twee foto's is te zien dat de vogel enkele witte pennen in de vleugel heeft, maar dat het patroon niet symmetrisch is. Links is armpen 1 geheel wit, rechts armpen 4.

De eerste **Waterrietzanger** in acht jaar tijd werd op 7 augustus gevangen. Na vier juveniele in de periode 2004-2005 betrof dit de eerste adulte voor Meijndel. Volwassen vogels zijn erg zeldzaam. In Castricum bedroeg het percentage tussen 1995 en 2006 slechts 3,1 % van het totaal (n=97) (Levering & Keijl, 2008). Opmerkelijk was dat de vogel in beide vleugels een witte armpen en enkele witte handpendekveren had. Het patroon was niet symmetrisch.

Sprinkhaanzanger deed het met 113 exemplaren prima, maar dat was zeker ook aan de vele vangdagen in augustus te danken: topdagen deden zich niet voor. Het was dit jaar lang wachten op een **Snor**, maar op 14 augustus kwam eindelijk de eerste binnen. Het was daarom verrassend dat zo laat in het seizoen, met daarna nog vangsten op de 20^e en de 27^e (twee), nog een jaarrecord werd gevestigd.

Afbeelding 18. Bonte Vliegenvanger, eerstejaars, Meijndel, Wassenaar, 29 augustus 2013

De opwaartse lijn van de vangsten van **Fitis** en **Grasmus**, die vorig jaar na het groot onderhoud op de ringbaan werd ingezet, zette ook dit jaar voort. Grasmus ging pas voor de tweede keer deze eeuw over de 100 vangsten (101) en **Fitis** boekte met 160 vangsten zelfs een jaarrecord (was 149 in 2005). Topdagen waren er niet, de vangsten verliepen geleidelijk over (vooral) juli en augustus. Bij de 160 vogels zaten twee vermeende **Noordse Fitissen** ssp. *acredula*, op 26 augustus en 27 september. Van de tweede vogel werd DNA-materiaal verzameld. **Tjiftjaf** deed het slecht, met 166 nieuw geringde vogels. Tijdens de piekperiode was het te vaak slecht weer. Wel werd een recordaantal **Siberische Tjiftjaffen** geringd: tussen 6 oktober en 8 november werden er liefst vijf gevangen. Betere herkenning en het consequenter draaien van de zang zullen bij het aantal vangsten zeker een rol hebben gespeeld.

In tegenstelling tot 2012 lifte **Braamsluiper** dit jaar niet mee met een goed resultaat: 35 vangsten is matig. De laatste van het jaar, op 27 september, bleek een **Siberische Braamsluiper**, al moest DNA-

onderzoek uitsluitsel geven over de determinatie. De vogel had minder wit op de binnenvlag van de buitenste staartpennen dan wij van deze (onder)soort verwacht hadden. Indien aanvaard betreft dit het vierde geval van *blythi* voor Nederland. **Sperwergrasmussen** waren landelijk schaars dit jaar. Er werd er bij ons dan ook maar één geringd, op 23 augustus. **Tuinfluiter** deed het met 125 exemplaren prima, met onder andere een vrij late op 19 oktober. Prima, dat kon niet gezegd worden van de **Zwartkop**, met 753 vangsten. Het was even geleden dat de duizend niet gepasseerd werd. Het slechte weer tijdens de trekpiek was hier zeker debet aan. Nog een grote afwezige was het **Goudhaantje**: die waren wel héél schaars. De eerste werd pas op 6 oktober bijgeschreven en met 17 vangsten beleefde de soort met afstand het slechtste jaar ooit. **Vuurgoudhaantje** kende een gemiddeld jaar, met 62 vangsten. Zowel in 2011 als 2012 ontbrak **Bonte Vliegenvanger** op de jaarlijst, terwijl ze tussen 2000 en 2010 jaarlijks vertegenwoordigd waren. Dit jaar werden ze gelukkig wel weer geringd en wel op 20 en 29 augustus en op 6 september.

Afbeelding 19. *Sperwergrasmus*, eerstejaars, Meijndel, Wassenaar, 23 augustus 2013

Tabel 6. Laatste vangdata zomervogels in Meijndel in 2000-2013

soort	2013	2000-2012
Nachtegaal	6 september	13 september 2009
Blauwborst	7 augustus	14 september 2008
Gekraagde Roodstaart	25 september	9 oktober 2007
Sprinkhaanzanger	28 september	3 oktober 2005
Rietzanger	26 september	7 oktober 2007
Bosrietzanger	27 september	27 september 2009
Kleine karekiet	19 oktober	27 november 2007
Braamsluiper*	27 september*	7 oktober 2005
Grasmus	4 september	29 september 2010
Tuinfluiter	19 oktober	16 november 2001
Fitis	27 september	14 oktober 2009

* dit betrof een Siberische Braamsluiper; de laatste *curruca* werd op 4 september geringd

Voor het eerst sinds jaren zwierven er weer aardige aantallen **Bardmannetjes** langs de kust en dat resulteerde in zes vangsten. Minimaal één exemplaar bleef een tijdje hangen: een vogel van 19 oktober werd op 8 november teruggevangen. De laatste van het jaar werd op 7 december geringd tijdens de afsluitende klus- en opruimdag. De mezen deden het gemiddeld, zowel in de zomer als in het najaar, met in totaal 259 **Pimpelmezen**, 289 **Koolmezen** en zeven **Glanskoppen**. **Boomkruiper** was met 22 geringde vogels goed vertegenwoordigd. Op 23 september ving Erik Maassen in Kennemerland-Zuid een boomkruiper die wij op 2 augustus als jong hadden geringd. De afgelegde 35 km is de op vijf na verst teruggemelde Boomkruiper ooit in Nederland. Voor het eerst sinds 2009 werden weer twee **Buidelmezen** geringd: op 19 oktober en op 2 november. Op 7 juni werd tijdens een CES-ronde een **Zwarte Kraai** geslagen, pas de vierde sinds 2000. Omdat de vogel met het slagnet werd gevangen, valt deze niet onder het broedvogelonderzoek.

Afbeelding 20. *Buidelmees, eerstejaars, Meijendel, Wassenaar, 2 november 2013*

Twee **Ringmussen** konden op 15 november worden bijgeschreven; een derde ontsnapte. De vinkachtigen lieten het wederom stevig afweten. **Keep** werd pas op de valreep, namelijk op 15 november, bijgeschreven en we kwamen niet verder dan een schamele twaalf **Vinken**: slechts eenmaal, in 2004, hadden we er minder. Het aantal **Goudvinken** bleef hangen op één (!) exemplaar. Op 19 oktober werd een **Putter** geringd, een soort die we niet jaarlijks vangen. Grote aantallen bereikten ons land net niet, maar we konden toch de eerste 18 **Grote Barmsijzen** sinds 2010 ringen. Daarnaast werden negen **Kleine Barmsijzen** en een ongedetermineerde barmsijs geringd.

3.6 DNA-onderzoek

In eerdere jaarverslagen en in een artikel in Dutch Birding (de Knijff et al, 2012) werd al bericht over het tijftjaffenonderzoek. Wat begon met analyses van mtDNA van wat Meijendels veermateriaal om de ondersoort te bepalen in samenwerking met het DNA lab van LUMC Leiden (o.l.v. Peter de Knijff),

groeide door naar een pilot-onderzoek naar Tjiftjaffen op vijf ringplekken in Nederland. Naast Meijndel namen ook Vrs Van Lennep (Bloemendaal), Vrs Castricum, Vrg Grauwe Gans (Almere) en Vrs Schiermonnikoog hieraan deel. Sinds 2013 is het Vogeltrekstation te Heteren nauwer bij het onderzoek betrokken. Het soortenpalet is inmiddels uitgebreid. Er is een DEC-protocol (een protocol dat beoordeeld wordt door de Dierexperimentcommissie) opgesteld en na het volgen van een cursusavond kregen deelnemende ringers een artikel 16-ontheffing op de Wet op de Dierproeven, zodat borstveertjes actief verzameld kunnen worden – normaliter een handeling die zonder vergunning niet is toegestaan. Sinds 2013 worden naast Tjiftjaffen ook Fitis en Braamsluiper onderzocht. Daarnaast is er ruimte om materiaal van andere soorten te verzamelen.

Afbeelding 21. Siberische Braamsluiper, eerstejaars, Meijndel, Wassenaar, 27 september 2013. Van deze vogel (AX42807) zijn twee borstveertjes verzameld. DNA-analyse toonde aan dat het een Siberische Braamsluiper betrof.

In 2013 is verdeeld over drie soorten veermateriaal van 35 individuen verzameld. Zie tabel 7.

Tabel 7. Veersamples verzameld in Meijndel in 2013. In de rechterkolom staat hoeveel samples in 2014 en 2015 nog verzameld zullen worden.			
Soort	Verzameld 2013	Spreiding in tijd	Samples 2014-2015
Tjiftjaf	28	4 sep – 15 nov	22
Fitis	4	29 aug – 27 sep	36
Braamsluiper	3	29 aug – 27 sep	27

Afgesproken is dat Meijndel tussen 2013 en 2015 50 veersamples verzameld van Tjiftjaffen (at random over het najaar en enkele broedvogels, plus ‘verdachte’ vogels waarvan een andere ondersoort dan de nominaat vermoed wordt), 40 van Fitis (met name tijdens de doortrek, enkele

broedvogels en evt. 'verdachte' vogels) en 30 Braamsluiers (idem). Daarnaast bestaat er nog een categorie 'overig'. In drie jaar tijd kunnen de deelnemende ringbanen gezamenlijk 1000 samples verzamelen waarbij ingespeeld kan worden op de actualiteit, bijvoorbeeld bij opvallende invasies, mogelijke zeldzame ondersoorten enz. Verzamelen van borstveren gebeurt zo veel mogelijk met plastic handschoenen om vervuiling met menselijk DNA te voorkomen. Samples worden opgeslagen in een buisje en een enveloppe met de ringgegevens erop. De enveloppen worden op een koele, droge plaats bewaard en aan het einde van ieder seizoen verstuurd. Vogels waarvan veren zijn verzameld, worden in principe gefotografeerd.

3.7 Vangsten buiten Meijndel

Afbeelding 22. Wespendiff, juveniel, Wassenaar, 5 augustus 2013: vermoedelijk de tweede Wespendiff die ooit in Zuid-Holland geringd is.

Buiten Meijndel werden alleen de Bokjes structureel geringd (RAS), de overige vangsten waren incidenteel. Het onderzoek naar Bokjes dat in 2009 is opgestart werd voortgezet in de Duivenvoordse Polder. Eindelijk was er een terugmelding: een op 11 november 2012 door ons geringde vogel werd op 18 november 2013 geschoten in noordwest Frankrijk. In totaal werden slechts zeven Bokjes geringd. Er waren liefst twee vangpogingen met nul vogels: in de voorgaande jaren was pas eenmaal eerder een nulvangst voorgekomen. Ook hier een mager jaar derhalve! In Den Haag en Leiden werden enkele pullen van dakbroedende meeuwen geringd, in totaal zes Kleine Mantelmeeuwen en drie Zilvermeeuwen. In Noordwijk werden op verzoek vier nestjongen van een Torenvalk van metaal voorzien. Bijzonder was de jonge Wespendiff in Wassenaar. Het betrof vermoedelijk het eerste nestjong dat ooit in de provincie werd geringd; de enige andere (betrouwbare) ringmelding betreft een adulte vogel uit Vogelklas Karel Schot, het vogelasiel in Rotterdam.

4 Terugmeldingen ontvangen in 2013

In dit hoofdstuk staan terugmeldingen die gedurende 2013 werden ontvangen. Het hoofdstuk is opgebouwd uit drie delen: interessante eigen terugvangsten, elders geringde vogels die in Meijndel terug zijn gevangen en in Meijndel geringde vogels die elders zijn teruggemeld.

4.1 Eigen terugvangsten

In deze paragraaf worden enkele interessante terugvangsten vermeld. De nadruk ligt op vogels die we in 2011 of eerder hebben geringd. De Gierzwaluw is bijzonder omdat dit de tweede keer is dat we deze vogel terug vingen. Saillant detail: het is tot op heden de *enige* Gierzwaluw die we ooit terug vingen.

Tabel 8. Interessante eigen terugvangsten

soort	ringnr	Kleed*	ringdatum	controle	opm.
Gierzwaluw	P 09470	> 2 kj	05-07-2011	14-07-2013 30-05-2012	
Gaai	1457387	2 kj	20-04-2008	16-11-2012 15-01-2013	
Gaai	1532210	> 2 kj	20-04-2008	28-12-2008 19-01-2013	
Gaai	1532363	> 1kj	23-12-2010	20-01-2013 25-01-2013	
Gaai	1532365	1kj	25-12-2010	22-01-2013	
Merel	L 291245	juveniel	21-07-2009	22-01-2013 30-06-2013	
Merel	L 291807	> 1 kj vrouw	17-10-2010	09-11-2012	
Merel	L 291916	> 1 kj man	29-04-2011	02-10-2013	
Heggenmus	AT 41403	> 2kj	09-04-2011	06-04-2013	
Nachtegaal	V 486020	2kj	21-5-2011	18-6-2013 7-6-2013	
Koolmees	V421064	1kj	21-6-2009	12-5-2013	Gecontroleerd als vrouw; geen tussentijdse terugmeldingen
Koolmees	V 423098	1 kj	25-7-2010	28-4-2013	Gecontroleerd als man; dit betrof de 9 ^e aflezing van deze vogel
Pimpelmees	AS 03925	> 1kj	24-12-2009	19-1-2013	
Zwartkop	V 421438	1kj man	23-8-2009	22-7-2013	
Kleine Karekiet	AP02234	> 1 kj	31-05-2008	06-07-2013 30-06-2013	Vier keer eerder afgelezen in 2208, 2010 en 2012
Kleine Karekiet	AP41440	> 1 kj		20-08-2013	
Kleine Karekiet	AT 41483	1 kj	11-07-2011	14-07-2013 01-08-2011	

* het kleed van de vogel bij het ringen

Afbeelding 23. Gierzwaluw, adult, Meijendel, Wassenaar, 22 januari 2013. Dit betreft een terugvangst van 5 juli 2011. Op 30 mei 2012 werd de vogel ook al gecontroleerd: vooralsnog is dit het enige individu dat ooit door ons terug werd gevangen.

4.2 Elders geringd, in Meijendel teruggevangen

Voor zowel Kramsvogel als Wulp geldt dat het onze eerste vangsten van elders geringde vogels waren.

Tabel 9. Elders geringde, in Meijendel teruggevangen vogels

soort	ringnr	Kleed*	ringplek	ringdatum	controle	opm.
Wulp	5349432	> 2kj	Bloemendaal, Noord-Holland	21-01-2013	22-01-2013	door ons als 2 kj gedetermineerd
Stormmeeuw	Helsinki CT127270	nestjong	Tankar, Kokkola, Vaasa, Finland	12-07-2011	22-01-2013	
Veldleeuwerik	Paris SC 148545	volgroeid	Le Fromez, Santes, Nord-Pas-de-Calais, Frankrijk	23-10-2009	13-10-2011	
Graspieper	Stavanger EF 68717	1 kj	Klepp, Rogaland, Noorwegen	10-09-2013	21-09-2013	
Kramsvogel	L 345646	2 kj man	Castricum, Noord-Holland	22-01-2013	22-01-2013	door ons als > 2kj gedetermineerd
Kramsvogel	L 345687	> 2 kj man	Castricum, Noord-Holland	22-01-2013	22-01-2013	
Kramsvogel	L 382784	2 kj man	Bloemendaal, Noord-Holland	22-01-2013	22-01-2013	
Kramsvogel	L 382818	2 kj vrouw	Bloemendaal, Noord-Holland	22-01-2013	22-01-2013	
Kramsvogel	L 382822	2 kj man	Bloemendaal, Noord-Holland	22-01-2013	23-01-2013	
Kramsvogel	L 382850	> 1 kj man	Bloemendaal, Noord-Holland	22-01-2013	23-01-2013	door ons als 2 kj gedetermineerd
Kramsvogel	L 382891	2 kj man	Bloemendaal, Noord-Holland	23-01-2013	23-01-2013	door ons als vrouw gedetermineerd
Kramsvogel	L 382893	2 kj man	Bloemendaal, Noord-Holland	23-01-2013	23-01-2013	door ons als > 2kj gedetermineerd

Kramsvogel	L 409067	2 kj vrouw	Bloemendaal, Noord-Holland	23-01-2013	23-01-2013	
Kramsvogel	L 409387	> 2 kj man	Bloemendaal, Noord-Holland	23-01-2013	24-01-2013	
Kramsvogel	L 409285	2 kj vrouw	Bloemendaal, Noord-Holland	23-01-2013	24-01-2013	
Kramsvogel	L 409285	2 kj vrouw	Bloemendaal, Noord-Holland	23-01-2013	24-01-2013	
Kramsvogel	L 409472	> 2 kj man	Bloemendaal, Noord-Holland	24-01-2013	25-01-2013	
Kramsvogel	L 409557	2 kj vrouw	Bloemendaal, Noord-Holland	25-01-2013	26-01-2013	
Zwartkop	V 538868	1 kj man	Schiermonnikoog, Groningen	18-08-2012	09-09-2012	
Zwartkop	V 618968	vgr man	Bloemendaal, Noord-Holland	06-10-2012	07-10-2012	Door ons als 1 ^e kj gedetermineerd
Zwartkop	London X 706346	> 2 kj man	Thatcham, West Berkshire, Engeland	22-08-2009	14-05-2010	
Zwartkop	V 672101	1 kj; geen geslacht	Castricum, Noord-Holland	09-08-2013	27-09-2013	Door ons als vr. gecontroleerd
Zwartkop	V 592107	1 kj man	Amsterdamse Waterleidingduinen, Zandvoort, Noord-Holland			
Kleine Karekiet	Copenhagen 9AD 1991	1 kj	Hjulby Sø, Nyborg, Syddanmark, Denemarken	09-08-2013	22-08-2013	
Kleine Karekiet	Brussels 10191806	1 kj	Waremmes, Luik, België	16-08-2009	31-07-2010	
Kleine Karekiet	Brussels 11789398	1 kj	Oorderen, Antwerpen, België	15-08-2010	21-08-2010	
Kleine Karekiet	AP41440	1kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, Zandvoort, Noord-Holland	19-07-2010	20-08-2013	
Kleine Karekiet	AT16...	1kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, Zandvoort, Noord-Holland	21-07-2012	14-07-2013	
Kleine Karekiet	AT16694	1kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, Zandvoort, Noord-Holland	09-08-2012	01-08-2013	
Kleine Karekiet	BA94603	1kj	Bloemendaal, Noord-Holland	25-07-2012	27-05-2013	
Bosrietzanger	Brussels 12797227	1 kj	Lier, Antwerpen, België	15-08-2012	19-08-2012	
Sprinkhaanzanger	AT 16569	1kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, Zandvoort, Noord-Holland	02-08-2012	01-08-2013	
Fitis	Y 77017	1kj	Castricum, Noord-Holland	03-07-2012	01-08-2013	
Goudhaan	AAN 864	> 1 kj vrouw	Vlieland, Friesland	27-10-2011	06-11-2012	
Pimpelmees	AV 86411	1 kj	Hasselt, Overijssel	21-09-2012	26-10-2012	
Pimpelmees	AX 53608	1 kj	Bloemendaal, Noord-Holland	09-10-2012	24-10-2012	
Pimpelmees	BA 30648	1 kj	Zandvoort, Bentveld, Noord-Holland	19-10-2012	20-10-2012	
Koolmees	V 560598	1 kj vrouw	Noordeinde, Gelderland	13-10-2012	24-10-2012	
Koolmees	V 560627	1 kj vrouw	Noordeinde, Gelderland	13-10-2012	19-10-2012	
Boomkruiper	Y 79879	1 kj	Castricum, Noord-Holland	28-06-2012	10-10-2012	

* het kleed van de vogel bij het ringen

4.3 In Meijndel geringd, elders teruggevangen of afgelezen

Voor Kramsvogel, Bonte Strandloper en Bokje geldt dat dit de eerste terugmeldingen zijn.

Tabel 10. Door VRS Meijndel geringde, elders teruggemelde vogels

soort	ringnr	Kleed*	terugmeldplek	ringdatum	controle	opmerkingen
Waterral	1532459	1 kj	Quiberon, Brittany, Frankrijk	07-10-2012	02-12-2012	dood gevonden
Waterral	1457323	1 kj	Walesby, Lincolnshire, Engeland	03-10-2007	23-09-2008	dood gevonden
Bonte Strandloper	H 350927	> 2kj	Workum, Friesland	01-02-2012	07-12-2013	
Bokje	H 351119	vrg	Etaples, Nauw van Calais, Frankrijk	11-11-2012	18-11-2013	ringplek Duivenvoordse Polder
Stormmeeuw	3723125	> 2 kj	Zoetermeer, Zuid-Holland	30-12-2010	14-01-2013	
Zilvermeeuw	5126021	pull	Loon-Plage, Nord Pas de Calais, Frankrijk	09-07-1977	20-07-2013	ring gevonden (metaaldetector)
Nachtegaal	V 421119	1 kj	Plaisance, Saint-Froult, Poitou-Charentes, Frankrijk	21-07-2009	08-08-2009	
Kramsvogel	L 332568	2 kj man	Hoek van Holland, Zuid-Holland	15-01-2013	25-01-2013	dood; tegen glas gevlogen
Kramsvogel	L 374064	> 2 kj vrouw	Voorburg, Zuid-Holland	22-01-2013	23-01-2013	Afgelezen; foeragerend op appels in achtertuin
Kramsvogel	L 374333	> 2 kj vrouw	Muirancourt, Oise, Picardië, Frankrijk	23-01-2013	15-11-2013	Geschoten
Kramsvogel	L 374372	> 2 kj vrouw	Katwijk, Zuid-Holland	23-01-2013	27-01-2013	dood; korter dan een week
Kramsvogel	L 374420	2 kj vrouw	Kerkwerpe, Zeeland	24-01-2013	25-01-2013	dood; tegen glas gevlogen
Merel	L 332115	1 kj man	Pakenham, Suffolk, Engeland	28-10-2011	31-03-2013	dood gevonden; ergens tegenaan gevlogen
Zanglijster	L 236082	1 kj	Orellana la Vieja, Badajoz, Extremadura Spanje ,	07-10-2005	12-12-2010	dood: geschoten
Veldleeuwerik	V 619514	> 1 kj	Bloemendaal, Noord-Holland	22-01-2013	22-01-2013	
Roodborst	BA 68029	1 kj	Antwerpen, Vlaams Gewest, België	29-10-2011	22-01-2013	dood: gepakt door een kat
Grasmus	AS 02614	1 kj	Etang des Landes, Lussat, Limousin, Frankrijk	29-07-2009	17-08-2009	
Grasmus	BA 68548	1 kj	Heultje, Antwerpen, België	22-07-2012	15-08-2012	
Tuinfluit	V 606253	1kj	Blaakslot, Tilburg, Noord-Brabant	04-08-2012	30-07-2013	
Zwartkop	V 606755	1 kj man	Lebbeke, Oost-Vlaanderen, België	04-09-2012	19-09-2012	
Zwartkop	V 606829	1 kj vrouw	Kamperhoek, Flevoland	05-09-2012	20-04-2013	
Zwartkop	V 664101	1 kj man	Frasnes-lez-Buissenal, Nainaut, Wallonië, België	13-09-2012	22-09-2012	
Kleine Karekiet	AT 41728	1 kj	Sint Amands, Antwerpen, België	02-08-2011	08-08-2012	
Kleine Karekiet	AT 41876	1 kj	Lissewege, West-	06-08-	16-08-	

			Vlaanderen, België	2011	2012	
Kleine Karekiet	AV 37091	1 kj	Lebbeke, Oost-Vlaanderen, België	10-08-2012	17-08-2012	
Kleine Karekiet	AV 37259	1 kj	Veurne, West-Vlaanderen, België	15-08-2012	17-08-2012	
Kleine Karekiet	AV 37345	1 kj	Veurne, West-Vlaanderen, België	17-08-2012	24-08-2012	
Kleine Karekiet	AV 37439	1 kj	Ethe, Luxembourg, België	18-08-2012	30-08-2012	
Kleine Karekiet	AV 37878	1 kj	Ingooigem, West-Vlaanderen, België	05-09-2012	17-09-2012	
Kleine Karekiet	AV 37904	1 kj	Sint-Huibrechts-Hern, Limburg, België	05-09-2012	09-09-2012	
Kleine Karekiet	AV 38004	1kj	Berendrecht, Antwerpen, België	13-08-2011	03-08-2012	
Kleine Karekiet	AS 02720	1 kj	Berendrecht, Antwerpen, België	19-08-2009	01-09-2012	
Kleine Karekiet	AT 40708	1 kj	Brabrand Sø, Århus, Midtjylland, Denemarken	31-08-2010	15-07-2012	
Kleine Karekiet	AV 37199	1 kj	Roseliere Parent, Guînes, Nord-Pas-de-Calais, Frankrijk	12-08-2012	29-08-2012	
Kleine Karekiet		1 kj	Falsterbo, Zweden	23-08-2010	03-09-2010	
Kleine Karekiet	AX 41928	1 kj	Moeskroen, Henegouwen, België	07-08-2013	12-08-2013	
Kleine Karekiet	AX 42193	1 kj	Moeskroen, Henegouwen, België	21-08-2013	05-09-2013	
Kleine Karekiet	AX 42322	1 kj	Lommel, Limburg, België	26-08-2013	03-09-2013	
Kleine Karekiet	BA 68632	1 kj	Castricum, Noord-Holland	24-07-2012	22-07-2013	
Kleine Karekiet	BA 68934	> 1 kj	Sint-Amands, Antwerpen, België	09-08-2012	21-08-2012	
Kleine Karekiet	BA 68995	1 kj	Oorderen, Antwerpen, België	09-08-2012	17-08-2012	
Rietzanger	AV 37390	1 kj	Oorderen, Antwerpen, België	17-08-2012	21-08-2012	
Sprinkhaanzanger	AV 37610	1 kj	Oorderen, Antwerpen, België	24-08-2012	28-08-2012	
Koolmees	BA 69309	1 kj	Middelburg, Zeeland	14-10-2012	29-11-2012	geslacht niet bij vangst ingevuld; teruggemeld als 1 kj vrouw.
Koolmees	BA 69430	1 kj	Ouddorp, Zuid-Holland	19-10-2012	28-01-2013	dood gevonden
Koolmees	BA 69731	> 1 kj vrouw	Bloemendaal, Noord-Holland	22-10-2012	25-10-2012	
Koolmees	BA 69987	1 kj vrouw	Zandvoort, Bentveld, Noord-Holland	23-10-2012	24-10-2012	
Pimpelmees	AX 41116	1kj	Zwolle, Overijssel	25-10-2012	07-04-2013	
Boomkruiper	ADB 305	1kj	Spinnepkopvlak, Bloemendaal	02-08-2013	23-09-2013	35 km hemelsbreed; qua afstand landelijk op de 5 ^e plaats
Rietgors	V 421010	> 1kj man	Amsterdamse Waterleidingduinen, Zandvoort (NH)	19-04-2009	20-07-2013	Minimaal 5 jaar; in Meijendel als CES-vogel geringd

* het kleed van de vogel bij het ringen

5 Waarnemingen op en rondom de ringbaan

Hieronder volgt een overzicht van losse waarnemingen van landelijk dan wel regionaal schaarse (of anderszins interessante) soorten op en in de directe omgeving van de ringbaan en de Duivenvoordse Polder.

Afbeelding 24. Kramsvogel op het paaltje van de slag, gefotografeerd vanuit de hut, Meijndel, Wassenaar, februari 2013

5.1 Vogelwaarnemingen

Zomertaling

Een vrouwtje zat op 6 april op het plasje achter de ringbaan.

Krooneend

Regelmatig in kleine aantallen rondom de ringbaan aanwezig.

Kwartel

Vlak voor de ochtendschemer van 7 juni werden twee kwartels gevangen. Even later werd een roepende derde vogel gehoord.

Roerdomp

Er waren diverse waarnemingen tijdens de sneeuwperiode in januari, met o.a. twee tegelijk op 16 januari (die dag ook vier exemplaren op het ijs op ca. 600 meter van de ringbaan). Ook waren er weer twee territoria enkele honderden meters ten zuiden van de ringbaan. Op 23 augustus zat er in de avondschemer een ter plaatse in de winplas achter de hut, die zich fraai liet bekijken.

Purperreiger

Purperreigers vlogen op 26 juli en op 2 (drie), 7, 21 en 27 augustus over.

Grote Zilverreiger

Zoals overal in Nederland is deze soort ook in Meijndel een gewone verschijning geworden. Regelmatig overvliegend, zoals op 17, 19 en 25 januari, 9 februari, 26 juli. In de Duivenvoordse Polder waren tijdens ieder bezoek meerdere exemplaren aanwezig.

Rode Wouw

Een exemplaar op 22 januari bleef even ter plaatse boven het sneeuwlandschap hangen en zeilde na tien minuten af richting het zuiden.

Zeearend

Een tweedejaars Zeearend vloog op 29 september over de Duivenvoordse Polder: een mooie compensatie voor de niet succesvolle poging om Bokjes te ringen.

Wespendief

Net als in voorgaande jaren werd vanaf half juli regelmatig een paar Wespendieven gezien. Op de 9^e en de 22^e vloog een juveniel laag over, op de 29^e werden twee juvenielen gezien.

Visarend

Tussen 28 augustus en 22 september werden op vrijwel iedere ringdag Visarenden gezien. Aan de noordkant van Meijndel werd door derden een vogel met Duitse kleurring gefotografeerd. Helaas werd de ring niet volledig afgelezen. Een vrij laat exemplaar vloog nog over op 19 oktober.

Slechtvalk

Alleen overvliegend op 22 januari.

Kwartelkoning

Tijdens een poging om Bokjes te vangen op 15 september was er een Kwartelkoning op het perceel aanwezig.

Porseleinhoen

Na het ringen van drie juveniele vogels wist een adult op 7 augustus te ontkomen. Dat kostte een dagrecord!

Witgat

Een winterse Witgat vloog over op 19 januari.

Draaihals

Op 25 en 28 augustus werd een ongeringde vogel op de baan waargenomen.

Waterpieper

Liefst zes exemplaren kwamen naar beneden tijdens een sneeuwrush op 22 januari, maar helaas kon geen van de vogels geringd worden.

Grote Pieper

Tijdens het vangen van Bokjes op 26 oktober liet een ter plaatse verblijvende vogel zich goed zien en horen in de Duivenvoordse Polder.

Paapje

Paapjes worden wel vaker waargenomen, maar de groep van zes op 24 augustus is het vermelden waard.

Sperwergrasmus

Buiten de vangst op 23 augustus (toen er ook één werd gezien in berkheide) waren er waarnemingen op 28 augustus op ca. 400m ten westen van de ringbaan en op 4 september in het Sparregat.

Bladkoning

De enige vogel die dit jaar rond de baan werd waargenomen, zat op 2 november langs het fietspad. Het aantal waarnemingen (en vangsten!) bleef in Meijndel sterk achter bij wat landelijk gezien voor de soort een topjaar was.

Raaf

Twee raven vlogen op 22 september over de ringbaan en op 16 november vlogen er twee over de Duivenvoordse Polder.

5.2 Overige waarnemingen

Zoogdieren

Op 29 augustus hing er midden in de nacht een eerstejaars **Grootoorvleermuis** in een mistnet. Het dier werd meegenomen naar de hut om het te controleren op een ring. Vleermuizen hanteren is andere koek dan vogels: het dier ontsnapte en ging in de hut hangen. Het donkere maskertje verradt dat het een jong dier is. Na wat foto's werd het beest weer gevangen en buiten losgelaten. Na Ruige Dwerg-, Dwerg- en Rosse Vleermuis is dit de vierde vleermuisensoort die hier gevangen is.

Afbeelding 25. Gewone Grootoorvleermuis, onvolwassen, Meijndel, Wassenaar, 29 augustus 2013

Amfibieën en reptielen

In de periode juni - augustus werden van diverse kanten **Boomkickers** gehoord: het is voor het eerst dat deze gebiedsvreemde soort, die in Meijndel steeds verder uitbreidt, rondom de baan werd waargenomen. **Rugstreeppad** was een meer vertrouwd gast. **Zandhagedissen** waren schaars dit jaar: ze werden slechts enkele malen op de baan waargenomen.

Insecten

Pauwoogpijlstaarten werden gezien op 7 juni en 14 juli en er waren **Populierenpijlstaarten** op 7 juni en 2 augustus. In juni en juli was **Zuringspanner** in ongewoon hoge aantallen aanwezig en **Gewone Hagenheld** was algemeen in de tweede helft van augustus. Op 7 juni werden liefst **82 Bosmeikevers** uit de netten gepeuterd: zoveel waren er (bij lange na) niet eerder gezien. **Julikevers** werden alleen in – jawel – augustus gezien en wel op de 2^e (twee) en de 7^e. Bijzonder was dat op 1 en 16 oktober twee verschillende doodgravers werden gezien, resp. ***Nicrophorus investigator*** en **Gewone Doodgraver**. Op 12 september en 1 oktober zaten er twee **Grote Glimwormen**. **Grote Groene Sabelsprinkhaan** werd op 28 augustus en 22 september gezien.

Afbeelding 26. Eén van de 82 Bosmeikevers, Meijendel, Wassenaar, 7 juni 2013.

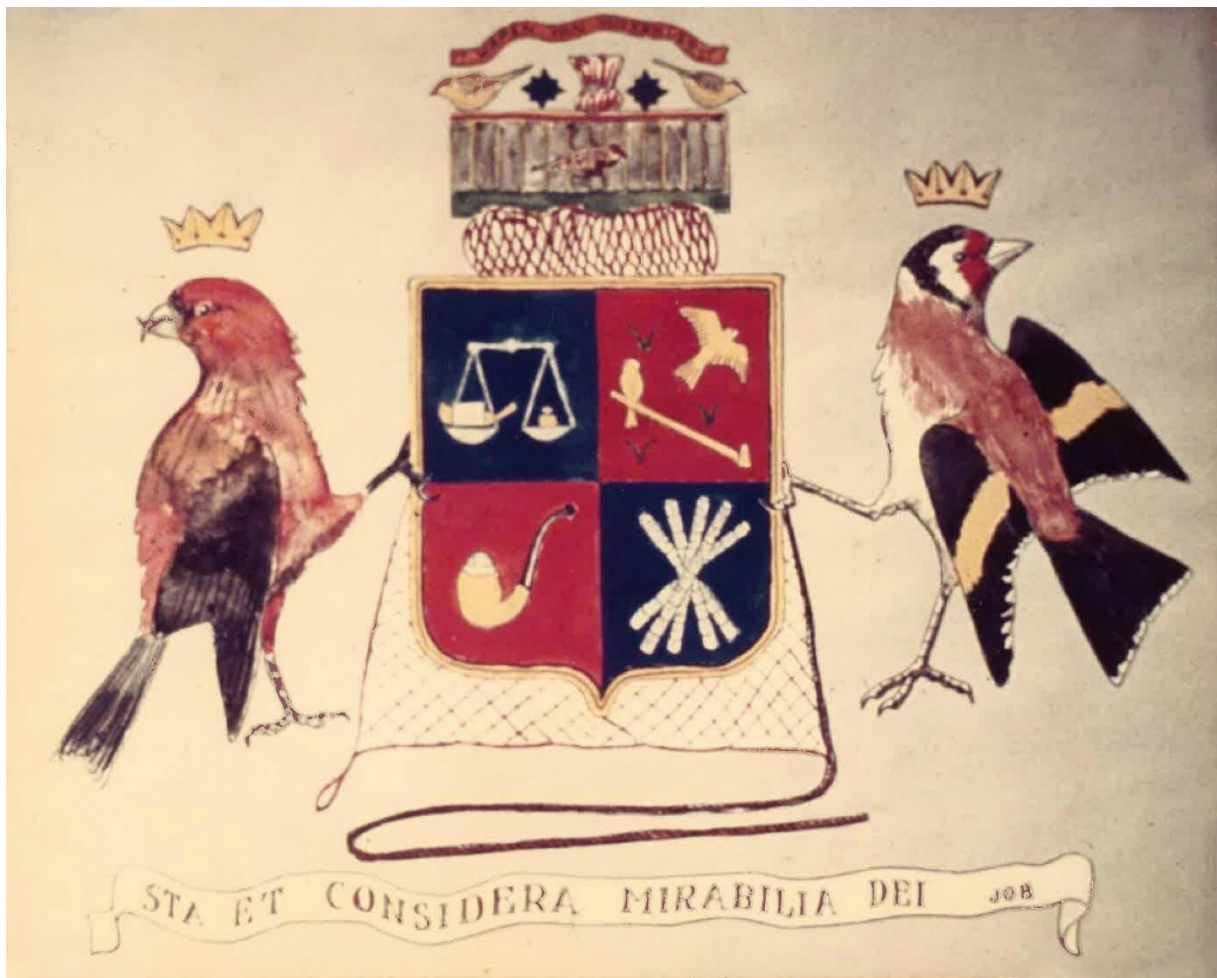
6 Het vinkerswapen van VRS Dirk Hoos

door Vincent van der Spek

In 1942 maakte de Haagse ornitholoog Luuk Tinbergen een waterverfschilderijtje ter gelegenheid van de verjaardag van beroepsvinker Dirk Hoos.

Het wapen

Op het wapen is links een mannetje Kruisbek afgebeeld en rechts een Putter. Onderaan het wapen staat de Bijbeltekst “*sta et considera, mirabilia dei Job*”, wat “*sta en aanschouw de wonderen Gods*” (Job 37:14) betekent – Hoos was een gelovig man. Op het wapen zelf staat linksboven een weegschaal (om het gewicht van vogels te bepalen). Rechtsboven staat een zogenaamde *wip*, een hulpmiddel om o.a. Spreeuwen mee te vangen. Rechtsonder is een pijp weergegeven: Dirk Hoos en zijn pijp waren onafscheidelijk. Rechtsonder staan de rolletjes papier afgebeeld waar de voorraad vogelringen aan werd geschoven. In het wapenlint staat ‘Wapen van Vinkengeest’. Onder het wapen is het slagnet weergegeven, daarboven de kooien met de lokvogels.

Afbeelding 27. Het vinkerswapen dat Luuk Tinbergen voor Dirk Hoos schilderde

Uiterst begaafd

Tinbergen (1915-1955) komt uit een opmerkelijk getalenteerd nest. Luuk is de jongere broer van twee Nobelprijswinnaars. Jan Tinbergen wordt als grondlegger van de econometrie beschouwd en ontving in 1969 de prijs van de Zweedse Rijksbank voor de economie (vaak beschouwd als Nobelprijs voor de economie). Gedragsbioloog Niko Tinbergen, die zijn baanbrekende meeuwenonderzoek

deels in Meijndel deed, wordt beschouwd als een van de grondleggers van de ethologie. In 1973 ontving hij de Nobelprijs voor Fysiologie of Geneeskunde. Luuk zelf promoveerde in 1946 cum laude op de Sperwer en diens zangvogelprooien. Luuk heeft een reeks publicaties op zijn naam staan, met name over roofvogels en over vogeltrek. Vanaf 1949 tot aan zijn zelfverkozen dood in 1955 was hij werkzaam voor de Rijksuniversiteit van Groningen (RUG): eerst als lector en vanaf 1954 als hoogleraar. Ook Luuks zoons zijn zowel uiterst getalenteerd als begaan met de natuur. Joost Marius (1950) is net als zijn vader hoogleraar bij de biologiefaculteit van de RUG, zijn oudere broer Tijs (1947) is als natuurcineast onder andere bekend van de met een Gouden Kalf bekroonde documentaire *Rotvos*.

Begenadigd vogelvanger

De Westlander Dirk Hoos (1881 – 1970) was één van de laatste Nederlandse beroepsvinkers. Nadat de Vogelwet in 1912 formeel een einde maakte aan de vogelvangst, was alleen vangen voor wetenschappelijke doeleinden nog toegestaan. Hoos maakte de transitie van vinker naar ringer, waarbij hij tijdens zijn werkzame leven onder andere in dienst was van het Vogeltrekstation Texel (thans: Vogeltrekstation – centrum voor vogeltrek – en demografie). Hoos was niet alleen een begenadigd vogelvanger, hij kon ook goed schrijven. Vlak voor de oorlog schreef hij *De Vinkenbaan. Hoe het er toeging en wat ermee in verband stond* (Hoos, 1937): een gedetailleerd artikel over de inrichting van zijn ringbaan en het vangen van vogels. Het is nog immer een gebruikte bron voor publicaties over (historische) vinkenbanen (o.a. Matthey, 2002). Het beroep van vinker genoot weinig maatschappelijk aanzien. Voor het ringen van vogels voor wetenschappelijk onderzoek was hun kennis echter onontbeerlijk. In zijn boekje *Vogels onderweg* (1949) gaf Tinbergen aan dat hij veel over vogeltrek op de vinkenbaan te hebben geleerd. Aangezien Tinbergen niet alleen aan Hoos' verjaardag dacht, maar ook een persoonlijk cadeau gaf, doet vermoeden dat er een warme band tussen de twee bestond. Op de vinkenbaan kwamen de werelden van Tinbergen, die uit een hogere sociale klasse kwam en de arbeider Hoos samen.

Hoe het verder ging

Dirk Hoos heeft de familie Engelen na de oorlog de fijne kneepjes van het vinken bijgebracht. Als eerbetoon noemden zij hun vinkenbaan bij Ockenburg, Den Haag *VRS Dirk Hoos*. Na de dood van Hoos kwam het wapen in hun bezit. Vervolgens diende het als vignet op hun jaarverslagen. Mogelijk is het origineel verloren gegaan bij een brand in de ringhut (mededeling Wijnand Bleumink). Tinbergen maakte ook een iets andere versie van het wapen (met de Putter links en de Kruisbek rechts) voor de ringplek die van het Vogeltrekstation na de oorlog in Meijndel inrichtte, op de huidige ringplek van VRS Meijndel.

Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar Kees van Eerde, die een foto van het schilderijtje aan VRS Meijndel cadeau deed. Achterop de lijst van de foto zit een briefje met tekst en uitleg, gedateerd september 1986. De schrijver is onbekend. De informatie over de oorsprong van het schilderijtje komt hiervandaan. Wijnand Bleumink, die het vangen van vogels van 'ome Dirk' geleerd heeft, en Frans Beekman voorzagen een eerdere versie van dit artikeltje van aanvullingen en correcties.

¹ Dirk Hoos was geenszins bij het ringwerk in Meijndel betrokken. Als laatst overgebleven ringbaan in de regio vonden wij het desalniettemin toch interessant genoeg om dit stuk in het Meijndelse jaarverslag te plaatsen.

Literatuur

Dobben, van W H & D Hoos, 1938. Vogeltrek en vinkenbaan, NJN

Hoos, D, 1937. De Vinkenbaan. Hoe het er toeging en wat ermee in verband stond. Ardea 26.

Levering, H P & G O Keijl, 2008. Vinkenbaan Castricum 1960-2006 - een halve eeuw vogels ringen. VRS Castricum, Castricum.

Matthey, I, 2002. Vincken moeten vincken locken. Vijf eeuwen vangst van zangvogels en kwartels in Holland. Historische Vereniging Holland. Uitgeverij Verloren, Hilversum.

Pearson D L & P R Kennerley, 2010. Reed and Bush Warblers. Helm Identification Guides, an imprint of A & C Black, London.

Spek, van der V, 2013. Opmerkelijk. Struikrietzanger: een nieuwe soort voor Zuid-Holland. Holland's Duinen 61.

Spek, van der V, 2013. Opmerkelijk. Influx bosmeikevers. Holland's Duinen 62.

Spek, van der V, M Verrips, W Bleumink & R van der Vliet, 2013. Jaarverslag VRS Meijendel 2012. St. VRS Meijendel, Den Haag.

Svensson, L. 1992. Identification guide to European passerines. Stockholm.

Tinbergen, L, 1949. Vogels onderweg, Scheltema & Holkema N.V., Amsterdam. 2e druk, bewerkt door dr. A.C. Perdeck, 1962, uitg. Thieme te Zutphen.

Websites

www.knmi.nl

www.trektellen.nl

www.waarneming.nl

Bijlage 1 Aantal geringde vogels per soort

In tabel 11 worden alle in de periode 2000-2013 in Meijndel gevangen vogels weergegeven. Het totaal van 2000-2012 is gesommeerd en daarover is een gemiddelde berekend. Dat gemiddelde is (indien hoger dan nul) weggezet tegen het resultaat van 2013. Zo wordt per soort duidelijk of de soort het in 2013 boven- (groen) of onder gemiddeld (rood) deed.

Tabel 11. Aantal geringde vogels per soort in 2000-2013

nr	soort	2000-2012	gem.	2013
1	Baardmannetje	36	3	6
	barsijs spec	71		1
2	Bladkoning	18	2	0
3	Blauwe Reiger	1	0	0
4	Boerenwaluw	15	1	0
5	Bokje	3	0	0
6	Bonte Strandloper	8	1	0
7	Bonte Vliegenvanger	37	3	3
8	Boomklever	2	0	0
9	Boomkruiper	173	13	22
10	Boomleeuwerik	120	9	2
11	Boompieper	50	4	3
12	Boomvalk	1	0	0
13	Bosrietzanger	281	22	44
14	Bosruiter	1	0	1
15	Bosuil	1	0	0
16	Braamsluiper	442	34	36
17	Bruine Boszanger	1	0	0
18	Buidelmees	2	0	2
19	Buizerd	5	0	1
20	Cetti's Zanger	6	0	0
21	Draaihals	15	1	5
22	Ekster	7	1	0

	exoot/kooivogel	1	-	-
23	Fazant	2	0	0
24	Fitis	1216	93	158
25	Geelgors	1	0	0
26	Gekraagde roodstaart	135	10	30
27	Gele Kwikstaart	1	0	0
28	Gierzwaluw	39	3	12
29	Glanskop	36	3	7
30	Goudhaan	2001	154	17
31	Goudplevier	1	0	1
32	Goudvink	85	7	1
33	Grasmus	968	74	101
34	Graspieper	2655	204	143
35	Groene Specht	6	0	0
	Groenlandse Tapuit	1	0	0
36	Groenling	57	4	2
37	Groenpootruiter	4	0	2
38	Grote Barmsijs	1815	151	19
39	Grote Bonte Specht	34	3	3
40	Grote Gele Kwikstaart	197	15	16
41	Grote Karekiet	5	0	2
42	Grote Lijster	3	0	2
43	Grote Mantelmeeuw	1	0	0
44	Heggenmus	787	61	69
45	Houtduif	3	0	0
46	Houtsnip	3	0	0
47	Huismus	1	0	0
48	Huiszwaluw	13	1	0

49	IJsgors	1	0	0
50	IJsvogel	22	2	4
51	Kauw	2	0	0
52	Keep	34	3	1
53	Kerkuil	5	0	0
54	Kievit	1	0	0
55	Klapekster	4	0	0
56	Kleine Barmsijs	149	11	9
57	Kleine Bonte Specht	8	1	4
58	Kleine Karekiet	5885	453	527
59	Kleine Vliegenvanger	1	0	0
60	Kneu	3	0	0
61	Koekoek	1	0	0
62	Kokmeeuw	3	0	0
63	Koolmees	3126	240	281
64	Koperwiek	757	58	19
65	Kramsvogel	277	21	665
66	Kuifmees	2	0	0
67	Kwartel	8	1	9
68	Kwartelkoning	2	0	0
69	Matkop	3	0	0
70	Meerkoet	2	0	0
71	Merel	2148	165	50
72	Nachtegaal	1759	135	58
	Noordse Fitis <i>acredula</i>	0	0	2
	Noordse Goudvink	4	0	0
73	Noordse Nachtegaal	1	0	0
74	Oeverloper	8	1	0

75	Oeverpieper	18	1	0
76	Ortolaan	1	0	0
77	Paapje	11	1	2
78	Pallas' Boszanger	1	0	0
79	Pestvogel	2	0	0
80	Pimpelmees	2905	223	259
81	Porseleinhoen	37	3	9
82	Putter	4	0	1
83	Ransuil	21	2	0
84	Regenwulp	0	0	1
85	Rietgors	152	12	6
86	Rietzanger	254	20	24
87	Ringmus	6	0	2
88	Roerdomp	1	0	0
89	Roodborst	4086	314	190
90	Roodborsttapuit	6	1	2
	Rouwkwikstaart	3	0	0
	Russische Stormmeeuw	9	1	0
91	Siberische Braamsluiper	0	0	1
92	Siberische Tjiftjaf	9	1	5
93	Sijs	23	2	0
94	Sneeuwgorst	1	0	0
nr	Snor	6	0	4
96	Sperwer	38	3	1
97	Sperwergrasmus	16	1	1
98	Spotvogel	8	1	2
99	Spreeuw	353	34	26
100	Sprinkhaanzanger	830	64	113

101	Staartmees	396	30	26
102	Stormmeeuw	85	7	15
103	Struikrietzanger	1	0	0
104	Tapuit	5	0	0
105	Tjiftjaf	2424	186	166
106	Torenavalk	9	1	0
107	Tuinfluitier	1321	102	125
108	Tureluur	3	0	0
109	Veldleeuwerik	2067	159	287
110	Veldrietzanger	1	0	0
111	Velduil	1	0	0
112	Vink	490	38	12
113	Vlaamse Gaai	43	3	2
114	Vuurgoudhaan	866	67	62
115	Waterhoen	27	2	0
116	Waterpieper	6	0	0
117	Waterral	666	51	36
118	Waterrietzanger	4	0	1
119	Watersnip	20	2	3
120	Winterkoning	623	48	28
121	Witgat	40	3	9
122	(Witgesterde) blauwborst	30	2	1
123	Withalsvliegenvanger	1	0	0
124	witte kwikstaart	13	1	1
125	Woudaap	1	0	0
126	Wulp	7	1	2
127	Zanglijster	955	73	72
128	Zilvermeeuw	1	0	0

129	Zwarte Kraai	3	0	1
130	Zwarte Mees	373	29	0
131	Zwarte Roodstaart	1	0	0
132	Zwartkop	10057	774	753
	Totaal	55.010	4.232	4.589